

Ajánló

Bűnügyi mozaik. Tanulmányok Vida Mihály 70. születésnapja tiszteletére. Szerkesztette: Nagy Ferenc. Szeged. Pólay Elemér Alapítvány. 2006. 532 oldal. (A Pólay Elemér Alapítvány Könyvtára 11.)

A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszékén készült kötet sokrétű, változatos tartalmából – hely hiányában – csak azokat a tanulmányokat emeljük ki, amelyek közvetett vagy közvetlen módon kapcsolódnak a büntetés-végrehajtás feladatrendszeréhez.

Csúri András és Ligeti Katalin dolgozata a szervezett bűnözés elleni állami fellépés eszközeit foglalja össze. A szerzők legrészletesebben azt tárgyalják, hogy a büntetőeljárásban mely eszközök állnak rendelkezésre a szervezett bűnözés elleni közdelemben. Juhász Zsuzsanna „A börtönök kórképe külföldön, avagy kihívások a börtönegészségügy területén” című tanulmánya – amely más címmel a Börtönügyi Szemle 2006. évi 4. számában is megjelent – a kábítószer-használat és fertőző betegségek okozta problémákat állítja középpontba. Lőrincz József a „nevelés-gondolat”-nak a XX. századi hazai börtönügyben betöltött szerepét vezeti végig nagy ívű tanulmányában – amely a Börtönügyi Szemle 2006. évi 3. számában is olvasható. Csemáné Várad Erika dolgozata azt mutatja be, hogyan alakultak ki Magyarországon a fiatalokúakra vonatkozó önálló büntető eljárásjogi szabályok a XX. század elején.

A Pólay Elemér Alapítvány Könyvtára címet viselő sorozat kiválóan reprezentálja a szegedi jogi kar tudományos műhely jellegét. A sorozat jelen darabja – a további kötetekhez hasonlóan – Budapestre a Ráday és a Gondolat Könyvesházban vásárolható meg.

Kriminológiai Közlemények 64. A kötetet szerkesztette: Both Emőke és Deres Petronella. Budapest. Magyar Kriminológiai Társaság. 2007. 289 oldal. Ár nélkül.

A kiadvány a Magyar Kriminológiai Társaság 2006. évben megrendezett hét tudományos ülésén elhangzott előadások írásos anyagát tartalmazza.

„A mediáció lehetőségei a magyar büntetőpolitikai reformfolyamatban” című rendezvény programjából Hatvani Erzsébet és Kiss Anna tanulmánya olvasható a kötetben. „A fiatalokú bűnözés. Van-e jövője a javítóintézeteknek?” című kerekasztal-beszélgetés kapcsán Kerezi Klára vitaindítója, illetve Szarka Attila és Aczél Anna, a kerekasztal résztvevőinek hozzászólása került a kötetbe. A gazdasági ciklusok és a bűnözés kapcsolatáról Sipos Béla és Déri Pál tanulmánya nyújt áttekintést. A „Média és büntető igazságszolgáltatás” című tudományos ülést több írás idézi fel. Virág György, Gyurkó Szilvia és Barabás A. Tünde tanulmánya egy, az Országos Kriminológiai Intézetben végzett kutatásról számol be, Vaskúti András gyakorló bíróként, Fahidi Gergely újságíróként szól hozzá a témához, végül Katona Sándor két, korábban a Bírak Lapjában megjelent cikke olvasható a témáról. A fiatalokú bűnözés és a demográfia összefüggéseit tárgyaló kerekasztal-beszélgetést Vavró István, Csemáné Várad Erika és Papp Gábor tanulmánya idé-

zi fel. A „Hősies magatartás és büntetőjogi felelősség” című rendezvényt Szilágyi Péter tanulmánya reprezentálja a kiadványban. Végezetül „A Büntető Törvénykönyv kodifikációja, a szankciórendszer reformja” című tudományos ülés anyagából Ligeti Katalin, Nagy Ferenc és Varga Zoltán tanulmányai találhatóak a kötetben.

Látens fiatalkori devianciák. Fiatalkori devianciák egy önbevalláson alapuló felmérés tükrében – „ISRD-2”. Szerkesztette Kerecsi Klára, Parti Katalin. Budapest. ELTE ÁJK Kriminológia Tanszék – Országos Kriminológiai Intézet. 2008. 171+ 26 oldal. Ár nélkül.

A kutatás, amely egy összehasonlító nemzetközi felmérés (International Self-Reported Delinquency Study) részét képezte, olyan diákokat vizsgált, akiknek a szocializációja még nem fejeződött be.

A korábbi és a mostani ISRD-kutatás is azt igazolta, hogy alapvetően három tényező gyakorol hatást a bűnelkövetés/deviancia alakulására: az életkor, a baráti társaság és az alkoholfogyasztás. (A 12-13 évesek például jellemzően nagyon elleni, a 14-15 évesek erőszakos jellegű cselekményeket követnek el, majd a 15. év fölött jelenik meg a drogfogyasztás.) A kutatás eredményei segítettek tisztázni a fiatalkori „kiskriminalitás” magyarországi jellemzőit. Az adatok azt igazolták, hogy a fiatalok által, nagyon ellen elkövetett cselekmények jelentős része enyhe súlyú. A lányok aránya a bevallott cselekmények elkövetésénél meglepően magas. Az erőszakos cselekmények közül a legmagasabb részvételi arány a csoportos verekezésben volt.

A kutatás több érdekes összefüggést hozott a felszínre, de úgy tűnik, több kérdést vetett fel, mint amennyit képes volt megválaszolni. Külön nehézséget jelentett, hogy a vizsgálat – a mintavétel módszere következtében – az iskolába járó diákokat érte el. Így éppen azok az iskolai kötelékbe nem tartozó fiatalok marad(hat)tak ki a felmérésből, akik körében pedig a kriminalitás nagyobb arányú lehet. Felmerült, hogy az elkövetők alacsony elkövetési életkora miatt fontolóra kéne venni, hogy a megelőzési programok egy fiatalabb életkori csoportot is megcélozzanak. A kutatás eredményei azt is jelzik, hogy nagyobb figyelmet kellene szentelni az oktatási intézményekre telepíthető bűnmegelőzési programoknak.

Az ombudsman intézménye és az emberi jogok védelme Magyarországon. A 2007. december 3-i konferencián elhangzott előadások gyűjteménye. Szerkesztette Heizerné Hegedűs Éva. Budapest. Országgyűlési Biztosok Hivatala. 2008. 172, 8 oldal. Ár nélkül.

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény, amely majd három éven át tartó előkészítés után született meg, adott lehetőséget és jogi keretet ahhoz, hogy 1995-ben a magyar országgyűlés megválassza az első ombudsmanokat. A kiadvány az ombudsmani intézmény létrejötté 12. évfordulójának tiszteletére – az országgyűlés nagytermében – megrendezett, „Az ombudsman intézménye és az emberi jogok védelme Magyarországon” című konferencia anyagát teszi közzé. A konferencia megrendezéséhez, a könyv megjelentetéséhez hozzájárulhatott az a tény is, hogy 2008-ban 60 éves az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata.

A kötet Mandur László megnyitó beszédét követően Simai Mihály „Az ENSZ és az emberi jogok a XXI. században: új kihívások és új feladatok” című előadásának anyagát tartalmazza. Ezt követően Kállai Ernőnek a kisebbségi ombudsman szerepéről, Péterfalvi Attilának az adatvédelem és az információszabadság emberi jogi vonatkozásairól, majd pedig Szabó Máténak az állampolgári jogok civil és alkotmányos védelméről szóló írását olvashatjuk. Varga Zs. András dolgozata azt mutatja be, hogy milyen szerepet tölthet be az ombudsman a végrehajtó hatalom ellenőrzésében. Somody Bernadette a sikeres ombudsmanni jogvédelem sajátosságait, Jóri András az adatvédelmi szabályozás hazai alakulását vizsgálja. Kádár András Kristóf tanulmánya – amely a Magyar Helsinki Bizottság börtönmegfigyelő programja révén bizonyos büntetés-végrehajtási vonatkozásokat is tartalmaz – a civil jogvédő szervezetek és az országgyűlési biztosok együttműködési lehetőségeivel foglalkozik. A kötetet Gömbös Ervin zárszava, illetve Hajas Barnabásnak – a konferencia egyik levezető elnökének – a közszolgálatot végző szervek fogalmáról írott tanulmánya fejezi be.

A pártfogó felügyelet speciális magatartási szabályai. Kutatási beszámoló. Szerkesztette: Rózsahegyi Zsuzsa. Budapest. IM Országos Büntelmegelőzési Bizottság Titkársága. 2006. 146 oldal Ár nélkül.

Mint ismeretes: a 2003. évi XIV. törvény vezette be a pártfogói vélemény és javaslat új jogintézményét, és teremtette meg a szolgálat szervezeti korszerűsítésének feltételeit.

A 2003. július 1. óta egységes szakmai irányítás alatt működő pártfogói szolgálat tevékenységének egyik fontos területe a pártfogó felügyelet keretében elrendelhető speciális szabályok alkalmazása és végrehajtása. Az Országos Büntelmegelőzési Bizottság (OBmB) támogatásával megvalósult – Kó József és Kerezsi Klára által végzett – kutatás célja az volt, hogy segítse a speciális magatartási szabályok elrendelésére feljogosított hatóságok munkáját és növelje a pártfogó felügyelet gyakorlatának hatékonyságát. Jelen kötet a kutatás teljes anyagát tartalmazza.

A könyvhöz Gönczöl Katalin írt ajánlást, amelyben a pártfogó felügyelet munkájának minőségére hívta fel a figyelmet. „Az alternatív szankciók szélesebb körű alkalmazása és a helyreállító igazságszolgáltatás kiterjesztése az egész közösség érdekében áll. Arra törekszünk, hogy a társadalom egésze megismerje az új szemléletmódot és elismerje a hasznosságát. A közvéleményt ugyanis csak az érintett hatóságok és szakmák jó gyakorlata fogja erről meggyőzni” – írja.

A kiadvány alapját képező kutatás ugyan nem vizsgálta a pártfogó felügyelet feladatrendszerének egészét, csak annak egy szeletét, mégis rendkívül fontos megállapításokat tesz a szervezet tevékenységének további fejlesztése érdekében.

Vuchetich Mátyás: A magyar büntetőjog rendszere. II. könyv. Gyakorlati büntetőjog Magyarország felsőiskoláinak használatára. Fordította: Király Tibor. Budapest. Magyar Közlönykiadó. 2007. 267 oldal. (A magyar jogtudomány klasszikusai 1.) 5 124 Ft.

Az eredetileg latin nyelvű, 1819-ben Budán megjelent művet Király Tibor akadémikus ültette át magyarra. A horvát származású Vuchetich Mátyás (Brinje, 1767 – Pest,

1824.) 1790-ben Bécsben szerzett jogi doktorátust, 1791 – 1808 között a nagyváradai, majd a kassai jogakadémián tanított, 1808-tól haláláig a pesti egyetem tanára volt. Főleg büntetőjoggal – ennek jogbölcseleti kérdéseivel is – foglalkozott. Számos büntetőjogi alaptételt fogalmazott meg először hazai irodalmunkban.

A közreadott kötet Vuchetich Máttyás művének második, nagyobb jelentőségű részét tartalmazza, amely a 18. századi, még a rendi jelleget viselő magyar büntetőeljárás jogot tárgyalja, ebben azonban már a tortúra elutasítását, az ártatlanság vélelmét, az emberi méltóság tiszteletben tartásának igényét fogalmazza meg a szerző. A kiadvány, illetve a jelen kötettel induló új sorozat – A magyar jogtudomány klasszikusai – szerkesztői, Máthé Gábor és Mezey Barna dékánok előszavukban úgy fogalmazták meg a sorozattal kapcsolatos céljukat, hogy „a múlt kiválóságainak tudományos eredményeinek közzétételével szeretnénk hozzájárulni az új nemzedékek jogi kultúrájának megalapozásához, melynek lényeges elemeként kezelik a múltó latin szaknyelvismeret okán megmagyarított eredetileg latinul publikált művek közzétételét.”

Vuchetich Máttyás a magyar büntetőjog-tudomány legelső, valóban tudományos értékű, az európai jogtudomány értékeire épülő büntetőjogi kézikönyvét alkotta meg, amelyben kísérletet tett a magyar jogi praxis és a felvilágosodás fő tételeinek összegeztetésére.

*(Válogatás a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság
Szakkönyvtára legújabb szerzeményeiből)*